

JURNAL

ÎNTR-UN PESHINDIPEA ÎNȚINDETORĂ NATURALE ȘI EXACTE, ÎN TOATE CLASELE.

BCU Cluj / Central University Library Cluj
Pedigeatș
 de

PROFESOR DOCTOR IULIU BARASH.

№ 38.

(Anul al 2-lea)

Български

Oktombrie 15, 1857.

Konpindeea. Despre Lamea ne dosș.— Cedri din Livanu.— Kokoszla și rîna.— Komunikagioni mtingitice mici.

Lamea ne dosș.

Lamea este dosnik, p̄st̄p̄nat, zikș zni akșm; insz l̄k̄p̄l̄ș cel̄ mai k̄p̄ios̄ este k̄ fiș-kape krede: k̄ el̄ sinḡr̄ș face eschenjie, k̄ el̄ sinḡr̄ș st̄ d̄rent̄ș, ne kindș afarz de d̄n-szlaș, toate l̄k̄p̄r̄le merz ne dosș.

Aceoa kape se pare noz k̄ este zni l̄k̄p̄ ob̄ic̄nit̄ș, p̄r̄z̄lat̄ș, se pare altora k̄ e zni l̄k̄p̄ est̄raordinarș, zni mirakl̄ș. De aceoa oamenii și popl̄ii, de m̄late op̄i ne noiș sz se îndelearz între d̄nșii, k̄v̄i: aceoa ce este la zni, d̄rent̄ș, este la alzi str̄im̄ș; la zni modz, la alzi, de pisș; la zni zni l̄k̄p̄ indeferent̄ș, la alzi zni ceva de mirare. Eatz kite-va esempe:

Kindș d̄z̄ranzlaș, lokșitorzlaș inszliorș Shet-

land (in nordzlaș marei Britanii) znde ne k̄reskș arbori, vine la orash Edimburgu in Skoția, atșn̄v̄i pentz d̄nșla obiektele de cea mai mare mirare s̄int̄ș: arborii kape îi v̄dș acolo, și el̄ in limba sa str̄igz. «Eatz aiçi iarba verde krește șșșș, darș ne șosș ne p̄m̄int̄ș ka la noi».— Kindș zni lokșitorș din inszla St. Helena, znde ne t̄n̄z și ne f̄l̄zerz niçi odatz, vine la Ezropa, atșn̄v̄i p̄m̄ine st̄im̄iș de șnaimz, kindș asde șp̄letzlaș t̄-netzlaș și vede f̄l̄zerzlaș. Kindș nainte rigi-va an̄i a n̄nsz in orashz Nev-Orleans in Amerika, znde ne ninze niçi odatz, atșn̄v̄i mai toatz lamea era in cea mai mare konfesiune (ka la noi la 13 Iunie t̄rekșt̄ș), k̄v̄i zni pl̄n̄deaz, alzi p̄ideaz, cei d̄int̄iș și imajinarz k̄ a

ажансѣ съфривителѣ лѣмеі, не кіндѣ чеі д'алѣ доілеа, лѣарѣ зъпадѣ дрентѣ прафѣ де захарѣ ші се вѣкѣра къ черѣлѣ s'a фѣктѣ ваканѣ пентрѣ діншії тримігіндѣле захарѣ пентрѣ кафеа іѣрѣ нїчї о платѣ. Asemenea снаітѣ а прінсѣ не знѣ локситорѣ дін Malaga (сѣдѣлѣ Spanіей) кіндѣ а вѣзѣтѣ чеа д'інтііѣ зъпадѣ ін віага са, кѣзіндѣ ін орашѣлѣ Хамѣхрѣ.— Сінтѣ понѣлї сѣлѣаічї каре локѣскѣ пегѣлѣ імєнсѣ, каре се інтінде ла о мѣрїме де 500 міле геогрѣфїче пѣтрѣ лінгѣ рїѣлѣ La-Plata ін Амерїкѣ, энде нѣ есістѣ нїчї о хрѣтѣ де мѣнте шї де пеатрѣ. Ла ачєстѣ понѣлѣ, ведере знеї петре марї есітѣ кѣрїозїтате ка ла ної ведереа знѣї діамантѣ маре. Еї даѣ азрѣ пентрѣ вѣкѣдї кеарѣ мїчї де петре де варѣ саѣ де нїсінѣ шї ле інпревїнгєзѣ ка скѣле. Ла ної, дѣранѣлѣ кіндѣ гѣшеште вр'о пеатрѣ не кїмпѣлѣ сѣѣ д'арѣтѣрѣ, о скоате кѣ маре грїжѣ; даѣ ін аате локѣрї, дѣранїї акопере кїмпїа лорѣ де зрѣтѣрѣ кѣ пенѣмероасе петре де варѣ; кѣчї еї інпревїнгєзѣ варѣ дрентѣ матерїе де інгрѣшаре а кїмпѣлѣї. Че зїче знѣ дѣранѣ ла ної де ла марїнеа Дѣнѣреї, кіндѣ ва венї ін знеле локѣрї ін Елѣвѣдеа шї ва ведеа къ аколо арборїї даѣ фїнѣ? Адектѣ еї інпревїнгєзѣ фрѣнза де теїѣ зскатѣ дрентѣ фїнѣ пентрѣ вітеле лорѣ, кѣчї н'аѣ ізлазе де фїнѣ.

Че о зїче знѣ Европєанѣ чївілізатї кіндѣ ва венї ла Nubia (ін нордѣ-остѣл Afrїей) шї ва ведеа къ аколо, оаменїї кіндѣ воєскѣ сѣ арате респектѣ ѣ лорѣ алтора маї марї, ії скѣпнѣ о-бразѣ шї хаїнеде? Asemenea скѣпнѣ еї шї не алтареле темпелорѣ лорѣ, дрентѣ венерацізне. Кѣмѣ со міра знѣ кїнезѣ кіндѣ вѣде ла ної, кѣ ної презентѣмѣ діаволѣ зѣгрѣвїтѣ пегрѣ, не кінд еї зѣгрѣвєскѣ діаволѣ, алѣ! «Че крїосѣ» зїчеа знѣ афїканѣ де ла Fezanѣ, „сінтѣ Европєанї че факѣ фєрєстрїме каселорѣ лорѣ, ін патрѣ колдѣрї шї нѣ ле факѣ ін трїєнїєрї ка ної!» Даѣ кіндѣ ної ведемѣ Beduini ін Afrїка імѣрѣкїндѣ-се ін блане ла о кѣлѣрѣ арзѣтоаре, саѣ не Алгїрїанѣ къ іеа баїа калѣ ін зїлеле арзѣтоаре але верєї салє ка сѣ се апере де кѣлѣрѣ шї кіндѣ атѣнчї не мїрѣмѣ де ачєсте обїчєїєрї стрєїне пентрѣ ної, сінтемѣ оаре маї віне? Ла ної кіндѣ дої оаменї іа адїо, дрентѣ семнѣ де амїчїє, шї даѣ знѣлѣ алѣїа мїна, даѣ ін Neozelandѣ, амїчї кіндѣ шї іа зїоа вѣнѣ, се ҃їнѣ

знѣлѣ не алѣлѣ де насѣ. Ін окїдєнтѣ чїне се прєсїнте пайнтеа знѣї омѣ маре кѣ нїчїоарєло геале саѣ ін чїоранї шї кѣ канѣ недєсконєрїтѣ, нѣе віне вѣзѣтѣ; не кіндѣ ін орїєнтѣ, чеє етїкєта шї дєрѣмонїа ка фїєшї-чїне сѣ се прєзїнте пайнтеа сѣпєрїорїлорѣ сѣї кѣ нїчїоарєло геале (сѣрѣ чїзме) шї кѣ канѣ аконєрїтѣ; чїне десконєре канѣ пайнтеа знѣї маї маре, єсте аколо недєнсїтѣ.

Este знѣ понѣлѣ ін India, каре оре обїчєїєлѣ, ка конїї сѣ мѣнїчє корпѣлѣ пѣрїнгїлорѣ лорѣ, дѣне моарте; ла еї ачєста єсте прївіте ка знѣ актѣ де пїєтате; кѣчї еї зїкѣ: энде поале сѣ аїѣ корпѣлѣ пѣрїнгїлорѣ, знѣ мормїнтѣ маї повїлѣ де кїтѣ ін корпѣлѣ конїїлорѣ лорѣ?— Че арѣ зїчеа знѣ Европєанѣ ла аст-фєлѣ де аргѣментѣ?

Даѣ нѣ нѣмаї ін обїчєїєрїле оаменїлорѣ, чї шї ін Натѣрѣ, гѣсїмѣ кѣ ачєса каре єсте вѣн пентрѣ о фїнгѣ, єсте контрѣрїє натѣрєї алѣїа. Пентрѣ навїраторї ка шї пентрѣ нємтїї карїї пѣлѣтєскѣ не сѣпрѣага апєї, о фаворабїлѣ кіндѣ вїнтѣлѣ ії сѣлѣ ін суїнарє; не кіндѣ пасєрєа зѣоарѣ маї зшорѣ кіндѣ арѣ вїнтѣ ін фѣлѣ! Чєн маї маре парте дін пасєрї інпревїнгєзѣ арїнїло лор пентрѣ зѣорѣ; даѣ стрѣѣлѣ ло інпревїнгєазѣ ка нїнза катартелорѣ знеї корѣвїї ка сѣ поатѣ фѣдї маї кѣрїндѣ; не кіндѣ пасєрєа Pinguin, о пасєрє до маре, ле інпревїнгєазѣ дрентѣ нотѣтоаре ка нємтїї, шї о снєѣ де рїскѣ дін інсѣла Falklandѣ, інпревїнгєазѣ арїнїло салє дрентѣ кїрѣмѣ. Маї тоате мамїфєрєло (анїмале портѣтоаре до ҃їє) зѣмѣлѣ не жосѣ, нѣмаї лїлїєчї каре сінтѣ шї еї мамїфєрє, зѣорѣ; тоїї нємтїї нотѣ, не кіндѣ мѣтка зѣрѣтоаре (esox esocetus) зѣоарѣ; асемєнєа тоїї нємтїї сінтѣ мѣдї, нѣмаї знѣ фєлѣ де нєште (trigla) скоате знѣ гласѣ гросѣ кіндѣ со нєкѣжєште. Знїї дін нємтїї аѣ капрїчїѣ д'а фачє кѣлѣторїї зѣнчї не зскатѣ; ін ачєсте дрѣмѣрї, нємтїї со агаѣ шї се зсіє не арборїї чеї маї палѣї. Че спєктѣкѣлѣ крїосѣ, нємтїї вї ҃їїндѣ-се ка прївігѣтоареа, не вїрѣрїє арборїлорѣ! Маї тѣлѣлорѣ анїмалєлорѣ, натѣрѣ ле а вєсєлїтѣ кѣ сїмѣлѣлѣ ведєрєї, інсѣ сінтѣ знєлє кѣрора еа а рєлѣзатѣ ачєстѣ фєрїчєрє і-мєнсѣ; s. e. гѣсїмѣ о мѣлїїме де анїмале каре наскѣ орѣї шї рємїнѣ аша ін тоатѣ віага лорѣ (s. e. знїлє дін рєнтїїї, саѣ монѣрѣлѣ); алѣїї

nasck̄ orbī ūi ne ŗpm̄ k̄intir̄ fak̄alatēa nedep̄ei (s. e. k̄in̄ele, māi toate n̄as̄erile k̄int̄toare); iar̄ŷ al̄iī nasck̄ k̄ ok̄iī, v̄rd̄ŷ in̄ tin̄eregēa lor̄ŷ ūi ne ŗpm̄ se orb̄esk̄ŷ (s. e. ŷn̄iī din r̄ac̄iī, din p̄est̄iī ūi din kar̄av̄ŷiī.)

In̄ ŷen̄ere, n̄māi anim̄alele mamifere nasck̄ n̄ŷiī v̄iī, ne k̄ind̄ŷ cele-l-ale dep̄n̄ŷ ōre; ins̄ŷ ūi aic̄iī nat̄ra a ar̄tat̄ŷ o kap̄ricie f̄k̄ind̄ŷ o esch̄enḡisne. Aŷa vedem̄ŷ k̄ in̄tre p̄est̄iī, n̄māi p̄est̄ele *pek̄ins*, cel̄ŷ māi teri- bīl̄ŷ d̄in̄tre p̄est̄iī, n̄aŷte n̄ŷiī v̄iī; in̄tre rep̄- tīiī, n̄māi ŷar̄p̄ele v̄iper̄ŷ (*viperus verus*) n̄aŷte n̄ŷiī v̄iī, dar̄ŷ in̄tre in̄sekte s̄int̄ŷ n̄māi ŷnele din̄ m̄ŷte k̄are nasck̄ n̄ŷiī v̄iī; dar̄ŷ ūi in̄tre sk̄oic̄iī, este, d̄rent̄ŷ kap̄ricīal̄ŷ nat̄rēi, o s̄ned̄ŷ (*paludina vivipara*) k̄are n̄aŷte n̄ŷiī v̄iī.— In̄ ŷen̄ere, anim̄alele por̄l̄ŷ ŷrek̄ile lor̄ŷ ne kan̄ŷ, ka ūi om̄ŷa; dar̄ŷ grēip̄ele, d̄rent̄ŷ kap̄- ricie, le are no p̄icioare. In̄ ŷen̄ere, anima- lele k̄ind̄ŷ voesk̄ŷ s̄ŷ ad̄oarm̄ŷ, se k̄alk̄ŷ sā med̄ŷ jos̄ŷ; dar̄ŷ ŷnele n̄as̄er̄iī ūi pap̄agal̄ŷ d̄rent̄ŷ kap̄ricie, k̄ind̄ŷ voeŷte s̄ŷ ad̄oarm̄ŷ, se s̄uinz̄er̄ŷ k̄ ŷiock̄al̄ŷ s̄ŷŷ ūi aŷa doarme.

Dar̄ŷ in̄ p̄ern̄ŷal̄ŷ vēet̄al̄ŷ poate k̄ n̄ŷe aŷa? Nīc̄i de k̄ŷm̄ŷ! Din̄ kontra ūi ak̄olo ḡŷ- sim̄ŷ esch̄enḡisne ūi kap̄ricie; ūi ak̄olo l̄ŷmea este k̄ite cd̄at̄ŷ ne dos̄ŷ. Aŷa s. e. māi toate pl̄antele stāŷ k̄ p̄d̄ŷvinele lor̄ŷ in̄ p̄m̄int̄ŷ, dar̄ŷ ŷnele s̄int̄ŷ parazite, se n̄ŷpresck̄ŷ ne kos- t̄al̄ŷ al̄tora ūi var̄ŷ p̄d̄ŷvinele lor̄ŷ in̄ kor̄p̄ŷal̄ŷ al̄tora pl̄ante, ba in̄k̄ŷ este in̄ K̄ina o pl̄ant̄ŷ n̄ŷmit̄ŷ ac̄roas̄ŷ (*Aurides*) k̄are s̄ŷ l̄iber̄ŷ in̄ ac̄r̄ŷ f̄l̄r̄ŷ nīc̄i o sup̄r̄j̄in̄ire, park̄ŷ este aic̄r̄nat̄ŷ in̄tre ŷer̄ŷ ūi p̄m̄int̄ŷ. Dar̄ŷ kap̄ricīile cele māi v̄iz̄are le ḡŷsim̄ŷ la ŷen̄ŷal̄ŷ pl̄ant̄elor̄ŷ n̄ŷ- mīl̄ŷ *Orchid̄e*; ak̄olo nat̄ora a f̄k̄ŷt̄ŷ floare k̄are sc̄am̄b̄n̄ŷ k̄ f̄el̄x̄rim̄iī de in̄sekte, n̄as̄er̄iī ūi ale ob̄iecte, o floare kear̄ŷ (*Cypripedium venu- stum*) sc̄am̄b̄n̄ŷ k̄ n̄antofiī de dame, k̄ n̄an̄ḡi- c̄ile sale!

Dar̄ŷ ūi kear̄ŷ p̄m̄int̄ŷal̄ŷ noŷtr̄ŷ ins̄ŷiī, n̄ŷ este ūi el̄ŷ pl̄in̄ŷ de kap̄ricīŷ? N̄ŷ este el̄ŷ d̄rent̄ŷ n̄ent̄r̄ŷ ŷn̄iī ūi n̄ent̄r̄ŷ al̄iī o l̄ŷme ne dos̄ŷ? K̄ind̄ŷ noī ne ŷk̄al̄m̄ŷ d̄imineaya, anti-

poziī noŷtr̄iī se k̄alk̄ŷ; k̄ind̄ŷ la noī este mezzal̄ŷ z̄ileī, este la eī mezzal̄ŷ noūḡiī; k̄ind̄ŷ cele- v̄r̄ŷm̄ŷ noī sos̄irēa p̄rim̄ŷbereī, se p̄er̄ŷtesck̄ŷ eī n̄ent̄r̄ŷ in̄ŷen̄ŷt̄al̄ŷ toam̄neī. La noī p̄ind̄ŷre- lele vestesk̄ŷ p̄rim̄ŷbara, dar̄ŷ in̄ Siberia, ŷti- īīīŷī ŷine o vesteŷte? *ŷioara* este best̄itor̄al̄ŷ p̄rim̄ŷbereī! K̄ind̄ŷ ne ŷit̄m̄ŷ ne glov̄ŷ la anti- poziī noŷtr̄iī, vedem̄ŷ k̄ eī stāŷ k̄tr̄e noī k̄ p̄icioarele lor̄ŷ, p̄rin̄ ŷr̄mare nī se pare k̄ eī stāŷ ūi ŷm̄b̄l̄ŷ k̄ p̄icioarele in̄ s̄ŷŷ ūi kan̄ŷ in̄ jos̄ŷ. «ŷe l̄ŷme ne dos̄ŷ!» *ŷtr̄iḡm̄ŷ* noī k̄ esk̄lam̄are; dar̄ŷ ŷit̄m̄ŷ k̄ ūi anti- poziī noŷtr̄iī ŷit̄nd̄ŷ-se la noī, o s̄ŷ ŷtr̄īŷe ūi eī „ŷe l̄ŷme ne dos̄ŷ, *ŷropeenī* ŷm̄b̄l̄ŷ k̄ p̄icioarele in̄ s̄ŷŷ ūi k̄ kan̄ŷ in̄ jos̄ŷ! ŷe l̄ŷme ne dos̄ŷ este aŷeasta, *ŷropea* vestit̄ŷ!»

Dar̄ŷ ūi sim̄ŷr̄ile noaŷtre s̄int̄ŷ pl̄ine de kontra- d̄ik̄ŷīŷiī ūi de kap̄ricīiī. K̄ind̄ŷ am̄ŷ min- kat̄ŷ m̄ŷte l̄ŷkr̄ŷr̄iī d̄ŷl̄ŷī, sim̄ŷim̄ŷ ŷn̄ŷ ḡŷŷl̄ŷ ak̄r̄ŷ in̄ ḡŷr̄ŷ; k̄ind̄ŷ eŷim̄ŷ d̄in̄tr̄'o baie k̄ald̄ŷ, sim̄- ŷim̄ŷ p̄ŷeal̄ŷ, ne k̄ind̄ŷ eŷim̄ŷ d̄in̄tr̄'o baie p̄eche, sim̄ŷim̄ŷ k̄l̄d̄ŷr̄ŷ. Apoī īat̄ŷ ŷn̄ŷ l̄ŷkr̄ŷ māi k̄- p̄ios̄ŷ! *Fiziologiŷtiī* ŷtīŷ k̄ ok̄iī noŷtr̄iī v̄rd̄ŷ l̄ŷmea tot̄ŷ-d'asna in̄toap̄se, adeck̄ŷ in̄ ok̄iī no- ŷtr̄iī se deŷem̄neaz̄ŷ im̄aŷin̄ile ob̄iectelor̄ŷ l̄ŷ- meī tot̄ŷ-d'asna in̄toap̄ŷŷ, k̄ kan̄ŷ jos̄ŷ ūi p̄i- cioarele s̄ŷŷŷ. Eat̄ŷ k̄ in̄ ok̄iī noŷtr̄iī l̄ŷ- mea este tot̄ŷ-d'asna ne dos̄ŷ!

In̄tr̄'adev̄ŷr̄ŷ, toat̄ŷ l̄ŷmea este ne dos̄ŷ; este pl̄in̄ŷ de kontra- ŷīŷere ūi kap̄ricie; dar̄ŷ kap̄- ricial̄ŷ cel̄ŷ māi mare este k̄ fie-k̄are din̄ noī ūi im̄aŷin̄ŷ k̄ n̄māi el̄ŷ s̄ŷŷ d̄rent̄ŷ ūi ŷei- lam̄ŷiī ne dos̄ŷ; k̄ noī kredem̄ŷ k̄ n̄māi aŷeoa ŷe f̄aŷem̄ŷ noī e vine ūi pl̄ŷk̄ŷt̄ŷ, ne k̄ind̄ŷ ob̄īc̄eīŷ- r̄ile al̄tora s̄int̄ŷ p̄ele ūi p̄id̄ik̄ŷle; n̄māi aŷeoa k̄are kredem̄ŷ noī este adev̄ŷrat̄ŷ, ne k̄ind̄ŷ kre- d̄in̄ga al̄tora este min̄ŷīŷn̄ŷ goal̄ŷ. Eat̄ŷ izvo- r̄ŷal̄ŷ in̄toler̄an̄ŷeī in̄ keŷtīŷiī de art̄ŷ, de poli- tik̄ŷ ūi reliḡie! Eat̄ŷ k̄ŷm̄ŷ oam̄eni p̄rin̄ eroiŷ- m̄ŷal̄ŷ lor̄ŷ, aŷ aŷŷn̄ŷŷ la o ved̄ere ŷtr̄im̄t̄ŷ ūi la o mik̄rop̄in̄im̄ie deŷol̄ant̄ŷ. Eat̄ŷ p̄ez̄lat̄ŷal̄ŷ ip̄ŷiŷŷ la k̄are am̄ŷ aŷŷn̄ŷŷ in̄ analiza noaŷtr̄ŷ a es- p̄reŷīŷneī vol̄gare k̄ «l̄ŷmea e ne dos̄ŷ.»

Cedre din Livanū.

Sintē plante care aș o celebritate istorikă, кучи пэ нэмаі кэ се distingē printr'o frământede saș mърime deosebită, чи ші prin marea sșve-nire istorikă ce se raportă la existența lorș. Asemenea plante sintē arbori cedri (brazi) care kreskē pe muntele lăi Livanș în Pales-tina (vezi figșra).

Să vorbimș intliș despre aчешii cedri în raportăлă istoriei natșrale.

Arborul Cedru din Livan (Pinus Cedrus L.; Cédre de Livan) este șnș arborș din aceia care daș ршинă, celebrazii în toată antikșitatea prin raritatea, frământedea ші nekorъntisibilitatea lemnelăi sșș; patria sa este șnș platoș pi-dikată, aflândș-se între vîrfșurile cele mai mari ale mșncilorș Livanălăi în Palestina.

Trșnkisăлă sșș n'are o mърime prea în-semnată, darș totș portăлă aчешii arborș este чева nobilă ші majestosă. Din trșnkisăлă aчешia, esș kрчii groase ші sșperve la vedere; fiindș кэ se întinde foarte departe ші împър-дindș-se într'o măлume de ramșri opizontale totș-d'asna verzi, fomezș prin aчeste distozi-дишii, паркэ o kîmpii verde, nefintepantă; darș кэ kпъtiiле lorș, aчeste ramșre s'aplekș în josș ші fakș ast-felă ka șnș kortă smърitș, în mizokkăлă kрșia, sș trșnkisăлă sșpervș. Darș foile aчешii arborș sintē aчe miчi askъdite, care пэ kadș; niчi odată ші sintē aчezate în forma de fasчikăлă saș лerțșri, din care șna akoperе ne алта. Darș frșkte prezintă konșri miчi potъnde ші drante, a kрșia vîrfș este dipiçeată totș-d'asna ктpe черș. Eлe koinpindș totș-d'a-șna seminge lăпii; fie-kare dintp'insele este vьrată într'ш simșre колдатș.

Botanisti aș klasată aчешă arborș în fa-miliea aчелорș măлii Conifera (portăloare de frșkte koniçe ші frșnze ka aчile); darș în ra-portăлă цenzăлă, șnii din Botanisti, lăș klasează între molifiș, алгii între енșпері ші алгii în-tre brazii.

Măлii voiaçiorii aș vьzătē în lokkăлă lorș cedri din Livanș ші aș vorbitș de dinșii. Ra-volf zice, кэ în voiaçisăлă lăi de la 1574, a rъ-sitș ne muntele Livanș, din togii aчешii cedri

ama de vestigii în antikșitate, нэмаі 26 cedre mari ші n'a vьzătē akolo алгii tineri, care арș пștea кэ timpș sș'i ramulaseze. În timpăлă lăi Maundrele, adekș nainte 150 de ani aproape, aчешă nșmerș era pedșș la 16; între aчеш-tiea eraș șnii алгii de mari în kîtă trșnkisăлă lorș avea o çirkșmferingъ de 36 niçioare ші a kтpora ramșri akoperеaș șnș снагii de 111 niçioare în diametrș. La o înăлume de 15 niçioare neste пэмintă, fiешii-kare dintpе aчешii arborii se împърçea în çinçii ramșri ori-zontale ama de groase, în kîtă fiешii-kare pa-mърș пștea figșra ka șnș arborș mare. Dșne voiaçiorii modernii, aș ртmasă akșmș по мш-теле Livan nșmaі çinçii cedri din çei antikii; însă o tradiçione попъларъ pesninditș în toată Palestina, pretinde, кэ aчeste çinçii cedri da-tează inkă din timpăлă lăi Solomonș ші кэ din konșraçii lorș, aчешă реçe a kîtditș temпăлă lăi Iehova în Ierusalimū, atitș de celebъș în лэmeas antikș kare, преkșmș se uitie, era kît-ditș o mie de ani nainte de Xristosș. Prin șpmare aчешii çinçii cedri mari, care esistă akșmș în Livanș (vezi figșra) treçeө чelă пș-çinș sș алă o vîpștă de tpeii mił de ani!

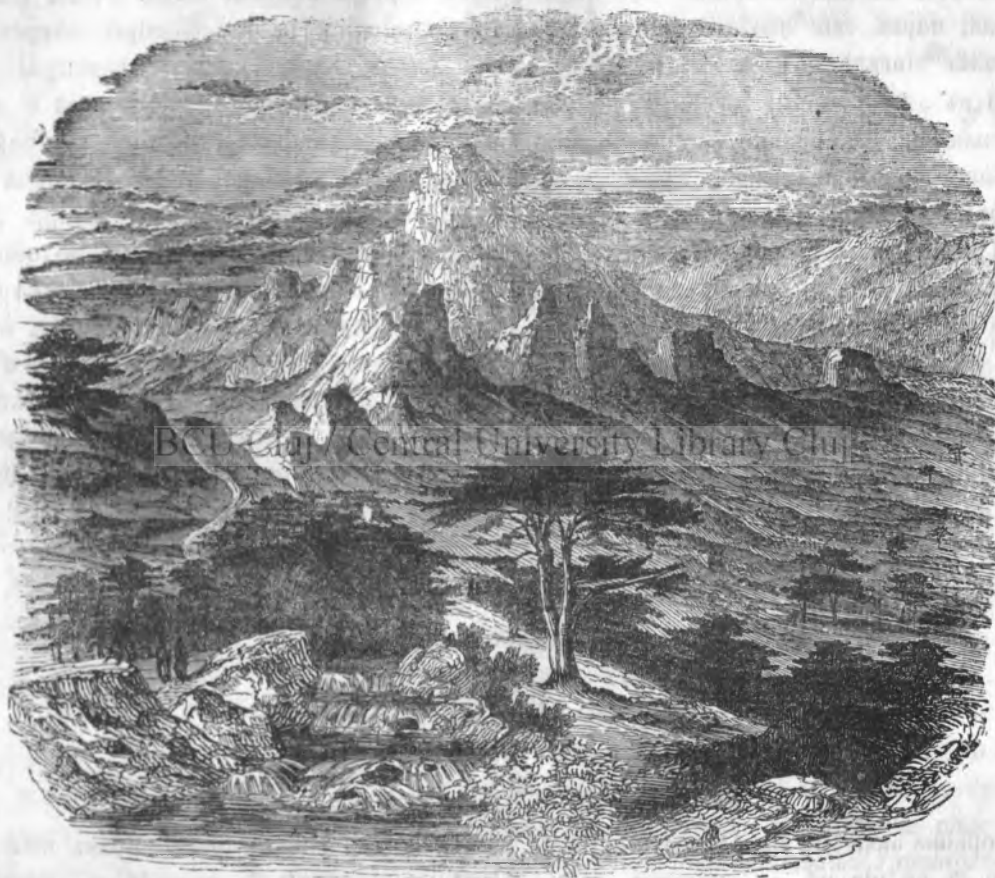
Dșne voiaçiorăлă Pocosk, aчешă celebъș птдșpe de cedri, okșna o vale esпșș kтpо Nopd-estă, avindș o çirkonferingъ нэмаі d'o milă. Este șnș лккъș foarte kрșiosă кэ tokmaі în aчешă lokă kape a prodșș nainte mił de ani aчешii cedri girantiçii, n'a mai kreskată пэ șpmă алгii mai tineri, ne kîndș în алe lokșri șndo s'a transnoptată seminge d'aчешii arborii, aș peçmită foarte bine; s. e. în Anglia se алă în mșate lokșri cedri provenindș din seminga aчелора din Livanș. Darș celebъșlă Botanistă Bernard de Jussieu a adșș în anăлă 1734, se-minge de aчешii arborii din Anglia la Parisș ші le a semnată în гръдина plante-lorș, d'a-кolo (jardin des plantes). Akșmș dșne 123 de ani, aчешă arborș a devenită majestosă ші trșn-kisăлă sșș are josș lîngъ пэмintă, o çirkonfe-ringъ aproape 14 niçioare; ama darș aчешă frșmosă arborș kreute penede adekș 5 1/2 lînił în gposime ne anș.

Чедри рѣшескѣ в теримѣри петроасе, ниси-
поасе ши слабе; крештереа лор е пенедѣ; дарѣ
лемнѣлѣ лор естѣ челѣ маї вѣлѣ, каре есисѣ
пентрѣ констрѣкциѣне. Чедрѣлѣ равѣтѣ скимѣвриѣ
температрѣи, креште в шизлокѣлѣ зенезеї ши
кѣндѣ е крескѣтѣ, нѣи пасѣ де спрѣ; нѣмаї кѣндѣ естѣ
тѣнѣрѣ, тревѣе сѣ ши пѣзитѣ де џерѣ. О мѣл-
џиме де чедри тинѣри пѣнтаџї в Франџа, аѣ
перитѣ в ѣарна пѣрѣоасѣ де ла 1789.

Їмѣлџирѣа чедри лорѣ се фаче прин семѣнѣа
лорѣ, адекѣ сеамѣнѣ в нѣмѣнтѣ зна дѣн грѣ-

вѣдеѣе каре ле скотѣ дѣн конѣлѣ (фрѣкѣлѣ) сѣѣ,
аѣестѣ семѣнѣе сѣнтѣ вѣратѣ в оалѣ каре тре-
вѣе пѣзитѣ де арсѣра соарѣлѣи ка ши де зме-
зеала пѣоїї; не зрѣтѣ ле деосебескѣ пѣндѣле
нѣмаї кѣте зна вѣтр'о оалѣ, каре о пѣне ла зм-
вѣрѣ. Аша тревѣе кѣлѣваџї ла пѣї в Ез-
ропа џѣї д'ѣнтѣїѣ трѣї анї аї есѣнѣнѣї лорѣ
дарѣ не зрѣтѣ поате сѣї пѣїе в грѣдѣнї ор-
дѣнаре.

Лемнѣлѣ чедрѣлѣи е ромѣорѣ, аре о одоарѣ
пѣлѣкѣтѣ каре провинѣ д'о рѣшѣнѣ каре кѣрѣ

Чедри дѣн Лѣванѣ (Cedres de Liban, Pinus Cedrus L.)

дѣн трѣнкѣлѣ сѣѣ. лемнѣлѣ лѣї естѣ некорѣнти-
бѣлѣ (нѣ сѣ стрѣкѣ.) Одоарѣа са сеамѣнѣ
џева кѣ аѣѣса а вѣадѣлѣи. Се шѣе кѣ кѣлѣдѣ-
риѣ мѣракѣлоасѣ дѣн лѣмеа антѣкѣ. адекѣ тем-
пѣлѣлѣ дѣн Јерусалим ши дѣн Ефѣсе, ераѣ фѣкѣте
де лемне де чедри; дарѣ о пѣртикѣларѣтате естѣ
ла аѣѣстѣ лемнѣ, кѣ нѣ тревѣе сѣлѣ вѣтѣ кѣ
кѣїе; кѣџї кѣ тѣмпѣ сѣ стрѣнѣе ши кѣїеѣе кѣдѣ,
де аѣѣса ла констрѣкциѣнеа де лемне де чедрѣ,
тревѣе вѣнтрѣвѣнѣџате кѣїе кѣарѣ д'аѣѣстѣ лемнѣ.

Еатѣ ногѣнѣлѣ шѣїнѣџифѣ џѣ се рѣпорѣта ла

чедрѣ дѣн Лѣванѣ дѣн пѣнѣкѣлѣ де вѣдеѣа алѣ
исторѣїѣ натѣрале. Дарѣ ши в пѣнѣкѣлѣ де вѣ-
деѣе алѣ филосѣфѣї ши алѣ морѣлѣї, есѣстенѣа
аѣѣстѣлорѣ пѣдѣнї чедри рѣмѣшї в лѣванѣ, ес-
џѣтѣ в ної нѣмѣте иѣї рѣмѣрѣкѣбѣлѣ.

Їнѣрѣадѣвѣрѣѣ, дѣн тоатѣ епока антѣкѣ а по-
пѣлѣлѣи Іспѣаѣлѣ, а рѣмѣшѣ в Пѣлѣстѣна дрѣнтѣ
сѣвенѣрѣ нѣшѣтѣтѣ, џѣнџї чедри дѣн Лѣванѣ. Асе-
мѣнеа вѣдемѣ кѣ дѣн тоатѣ епока а Еџѣнѣнѣ-
лорѣ антѣкѣ, атѣла де вѣорѣтѣ в оѣере марѣ, а
рѣмѣшѣ нѣмаї џѣнџї, шеасѣ кѣлѣдѣрѣ гѣранѣџѣ нѣ-

mite piramide kape s'a lantatš kš miš de anš. Darš in Amerikš era žnš ponžlš indianš ce aš lokšitš žnele din insžlele Karaibe; ačestš ponžlš s'a slinsš kš totžlš, este akemš aproane dož-sšte de anš, mi a lžsatš nšmaš žnš sšvenip, darš žnš sšvenipš kšpjosš, asta este žnš koržš. Amš vžzstš ačestš koržš, žiče Humbold. Amš fostš pšinsš d'o simžipe vizapž vžzindš, kš d'žn ponžlš inžperš n'ž pžmasš inžp'žnš lokš, de kitš o pasere, žn koržš kape a tžpitš kš elš, kape tžpšhte inžkš akemš, kape šade akemš akolo aproane dož-sšte de anš, nevžindš sž pžpž-seaskš lokžlš, parkž este ženizlš ačestš ponžlš, kape šade sinžpžš tžpistš plinžindš ne pšipenele ponžlš sž, ka Profetul Ieremiea ne pšipenele din Ierusalim. Oape žnde este o imažinz maš inžpistžtoape, maš palpažile, kš esistenža noastrž e tžekžtoape, esistenža noastrž indivižualž ka mi a ponžlžorš, de kitš ačeste pžžine objekte pemaše dšle ponžlš komžnš de milioane de individe omenšlš, pžpžnš de atitea našiznš mi žoraž in atitea akžiznš! Vieaža žnš omš indivižualš este žnš oceanaš de žindžpš, dorinže mi našiznš; vieaža žnš ponžlš de oameni pžpžzintž nenžmeroase asemena oceane de idee mi de akžiznš. Darš inžlžingža mimičitoape a timžžlš ašžpžra fiilorš nžmžntžlš este atita de tare, in kitš in kšpšlš sekžlžorš sšskž

keapš mi ačeste oceane imense. Saturnulš din Mitologie (timžžlš) kape mžnžnkš fii sš pžpžpž, este atitš de mžnkžčiosš, in kitš nž pžmine nimikš dšpe žpma žš. Totš ce pžmine de atita vieažž, sintž nišhte pšine de netpi, o pasere kape, de mi tžpšhte sšte de anš, totš va mžpi; saš kitš-va apžopš kitš sintž de žirantič mi de sekžlžapš apš fi, totš se vorš nimiči. Sic transit gloria mundi (aša tžpžce gloriea žžmeš.)

Darš ne d'atž parte, dakž ne imažinzlš la kite evenemente istoriče ačeste pšino mi ačestš žedpi a asistatš, atžnč ačeste fiinže inanimatē kitšlž in okš nošpžii interesžlš želš maš mare; parkž devinš istoriografš žei maš slokžžnčii, parkž ne sžpžntē lorš e skpizš in litere nedestžkžtivite totš imensžlš tžekžlš, kape senape epoka naštereš lorš, de epoka noastrž. Ast-felš, žei činč žedpi ne mžžii živanžlš, kape staš akolo din timžžlš žš Solomonš, sintž nentž noi oameni in ženere, kape veneržm antikžitate, objekte d'o mare kšpjositate; nentž natsžalistš sintž žnš fenomenš natsžalš d'žn opdinž sšpžriopš. Darš nentž Israelitš sintž objekte sakre; kščii in adsk aminte žš mi žžmeš kš a avš mi elš odatž o žarž, žnš pžce, o kanitalž, žnš želežpž temniž, o vieažž politikž mi o istorie nažionalž žopžte pemažkabilž.

Коконжлš mi žžina.

II.

O sž voržimš akemš in žpžžtoaperele artikole, kšmš tžpžce sž se žie mi sž kreaskš žžinile in kšpte kš folosš.

Frizžlš este vžžmžžorš žžinilorš; elš fače kš denžne maš pžžine oae saš kš inžeteažž kš totžlš.

Darš mi o kžlžpž mare že slžžhte; žinsžperea de anž že pžodžče o patimž nžmitž «pšerie», o patimž inžlamžtoape (kš anžpinderea sžpželš) mi kš konstinažiznš; aeržlš žmedš že dž pžžmatismžlš (džperea oaselorš), anoš žnš aerš nekžratš inžkaratš kš odoape nenžkžž, že pžodžče o slžžičizne, nž kreskš mi kapea lorš nže žžnž de mžnkape. Aša dauš

e inžvederatš kitš de tžpžžinčioastž este aležperea žnš lokš sžpžtosš, komodš mi kšratš nentž pžžšperea kreštereš žžinilorš. De ačea kotēžlš žžinilorš tžpžce sž fie pžotežatš iarna in kontra frizžlš, vara in kontra kžlžpž; nž stžikž nimikš kš žžinile sž fie stžinse inžp'žnžsžlš, maš kš seamž iarna, kščii stžinžšpžra lorš že komžnikž o dorinžž maš mare kš sž denžie oae. Kotēžlš žžinilorš tžpžce nžsš ža o inžpžžine de žnš mi dožž ničioape din pžmžntž, sž stea žiberš ka sž nž poatž inžpž akolo ničii dioxorš, ničii šobolanš ž.č.l. In kotēžlš žžinilorš tžpžce sž se žie nšmaš kokoni mi žžinenele, darš ničii o atž pasere; kščii, de mi

гъиниле несте зи се цинѣ импреснѣ кѣ алте пѣ-
серѣ ин кѣрте, дарѣ поантеа еле нѣ сѣфере сѣ
доармѣ нѣмаѣ кѣ аѣ лорѣ, кѣарѣ ши сочѣтатеа
кѣлонѣлорѣ нѣ ле есте пѣкѣлѣ; кѣчѣ кокочѣ
ле мѣпрѣлѣ, дарѣ гъинеле се пѣтѣжескѣ кѣндѣ
калѣт ѣнѣ кокочѣ ши гъесекѣ ѣнѣ епѣкѣ.

Гъинеле, де ми сѣнтѣ соарте спѣриате, кѣчѣ
орѣ-каре анѣмалѣ стрѣинѣ ле спѣрие; инсѣ кѣ
оамѣнѣ дѣн кѣрте се обѣнѣжескѣ кѣрѣндѣ, прѣ-
мескѣ мѣнкѣре гърѣ сѣиалѣ дѣн мѣна омѣлѣѣ,
индрѣзнескѣ кѣарѣ сѣ се пѣие пе маса мѣнгѣ
дѣнсѣлѣ дакт лѣарѣ сѣферѣ. Еле сѣнтѣ соарте гѣ-
деле кѣсеѣ кѣре ле крѣште, ши нѣ се денѣртеазѣ
де дѣнса; де ачѣеа кѣндѣ инѣлѣнѣште чѣне-ва о
гъинѣт ѣмѣлѣндѣ сѣнгѣратѣкѣ пе кѣмпнѣ, поате сѣ
сѣе сѣгѣрѣ кѣ импрѣцѣзрѣлѣ ачѣстѣ локѣ трѣвѣе
сѣ со аѣле о локѣинѣтѣ омѣнеаскѣ.

Омѣлѣ кѣре арѣ асѣпрѣѣ ин касѣ сарчѣна
ингрѣкѣрѣѣ гъинѣлорѣ, трѣвѣе сѣ кѣсте ка сѣ кѣ-
мѣтѣе кѣнѣинѣа лорѣ, сѣ се амѣстѣе инѣре дѣн-
селе, сѣ поѣлѣаскѣ чѣртѣле лорѣ, се деосѣвѣаскѣ
каре сѣнтѣ д'о гѣре маѣ вѣлѣндѣ ши кѣре д'о гѣре
реѣ. Ин чѣнере, прѣн вѣне-воѣнѣтѣ фѣче чѣне-ва
едскѣрѣисноа гъинѣлорѣ, ка ши а оамѣнѣлорѣ.

Нѣѣ де гъинѣт чѣѣ тѣнерѣ нѣ трѣвѣе нѣшѣ
зѣоа импреснѣ кѣ нѣѣ чѣѣ вѣтрѣнѣ, ши нѣмаѣ поан-
теа поате сѣ доармѣ импреснѣ; асѣмѣнѣа кѣндѣ
нѣне чѣне-ва ѣнѣ кокочѣ поѣ инѣр'о кѣрте ѣнде
сѣнтѣ кокочѣ ши гъинѣ, трѣвѣе сѣ'л прѣтеѣе кѣ-
те-ва зѣле ин кѣнѣтра аѣакѣлѣѣ, токѣмаѣ дѣне кѣте-
ва зѣле кѣндѣ кокочѣ чѣѣ вѣкѣ с'аѣ обѣчѣнѣѣ кѣ
чѣлѣ нѣоѣ, инчѣнѣ сѣ'лѣ рѣкѣноаскѣ ка сѣгалѣлѣ
лорѣ ши лѣ сѣфере; апоѣ токѣмаѣ аѣнчѣ ши гъи-
нѣле лѣ рѣкѣноскѣ ка прѣлѣкторѣлѣ лорѣ.

Кѣте одатѣ гъинеле нѣ ворѣ сѣ денѣе оас,
аѣнчѣ трѣвѣе ка сѣлѣга сѣ пѣие орѣ о вѣкѣлѣкѣ
де ѣстѣроѣѣ сѣѣ де сѣре ин парѣеа кѣрѣлѣѣ де
ѣнде есѣ оѣе, ачѣаста ле ва есѣѣла лѣ ачѣстѣ
акѣѣ инѣресанѣлѣ аѣлѣ вѣѣеѣ лорѣ.

Асѣмѣнеа трѣвѣе ингрѣкѣлорѣлѣ гъинѣлорѣ
сѣ шѣе чѣле ѣртѣтоаре :

О гъинѣт кѣре денѣне оѣе, нѣ трѣвѣе сѣ шѣ-
нѣче воаѣе де стрѣгѣрѣ кѣре попѣрескѣ денѣне-
реа оѣелорѣ.—

Гъинѣле кѣре аѣ ѣрдѣнаре, трѣвѣе сѣ прѣ-
мескѣ нѣтрѣцѣрѣѣ вѣкѣте, кѣчѣ чѣле ѣмѣде ле
прѣдѣче ѣрдѣнаре.

Дѣн кѣнѣтра, пѣнѣтрѣ гъинеле кѣре аѣ кѣнѣ-
-

пѣнѣснѣ (инѣракѣсѣ), о вѣне сѣ прѣѣмескѣ лѣнѣ-
тѣчѣ ши пѣре сѣѣ прѣсѣѣ.

Гъинѣлорѣ кѣре аѣ рѣѣе, трѣвѣе датѣ лѣгѣ-
мѣ тѣѣале ши амѣстѣкѣте кѣ тѣрѣѣе фѣартѣ ин аѣтѣ.

Кѣндѣ оаѣле гъинѣлорѣ аѣ о кѣожѣ моаѣле,
е семѣлѣ ка аѣ дѣспѣоѣѣе ка сѣ се инѣраше, а-
тѣнчѣ трѣвѣе сѣ ле имѣѣгѣнезе порѣѣеа лорѣ; о
вѣне аѣнчѣ сѣ пѣие пѣлѣере де тѣвѣшѣрѣ ин аѣна
лорѣ ши сѣ пѣие пѣлѣере де кѣрѣмѣдѣ ин мѣнѣ-
кареа лорѣ. Кѣоѣжа оѣелорѣ ва дѣвенѣ тѣре
кѣмѣ се кѣде.

Мѣгдалѣ амарѣ сѣнтѣ отравѣ пѣнѣтрѣ гъинѣ.

Ин рапорѣтѣлѣ кокочѣлѣѣ де прѣзѣлѣ обѣсѣр-
вѣмѣ чѣле ѣртѣтоаре :

Ѡн кокочѣ е д'ажѣнсѣ пѣнѣтрѣ 15 ши кѣарѣ
20 де гъинѣ, кѣчѣ кокочѣлѣѣ есте ин стѣре а да
инѣр'о зи 50 де орѣ семѣне де воѣнѣчѣеа са; дар
маѣ кѣ сѣамѣ дѣмѣнеаѣа есте орѣ са прѣфератѣ,
пѣнѣтрѣ пѣтрѣчѣрѣле д'аморѣ. Аѣнчѣ елѣ еасѣ
чѣлѣ д'инѣѣѣ дѣн кѣтеѣѣ ши пе ѣртѣ се пѣне
наѣнтеа ѣшеѣ ши обѣсѣреазѣ гъинеле кѣмѣ есѣ
ѣна дѣне аѣла, парѣкѣ се гѣндѣште кѣре дѣнѣр'-
инселе есте маѣ дѣмѣнѣ д'аморѣлѣѣ сѣѣ. Пе ѣр-
тѣ се арѣнѣкѣ ин мѣзлѣокѣлѣ лорѣ кѣ окѣѣ аѣнѣшѣ
ши парѣкѣ нѣ s'a хѣтѣрѣѣлѣ инкѣ пе кѣре се аѣеартѣ,
инсѣ пѣсте кѣте-ва момѣнте, сѣлѣстеазѣ пе ѣна
дѣнѣр'инселе кѣ арѣмѣле сѣле, се инѣвѣтѣнѣте ин-
прѣцѣзрѣлѣ еѣ, о ши кѣамѣтѣ кѣ о воѣе пѣлѣнѣ де
дрѣгѣoste; дѣне ачѣсте инѣрѣдѣкѣѣнѣнѣ, акѣлѣлѣ фѣ-
налѣ дѣвѣне о фанѣтѣ акѣмпѣлѣтѣ.

Алѣт датѣ, кокочѣлѣѣ ѣмѣлѣ ин кѣрте кѣѣ-
тѣндѣ дѣне вр'ѣнѣ гъѣнѣте. Кѣндѣ а дѣскѣнѣрѣѣлѣ,
кѣамѣтѣ гъинѣло сѣле; ачѣеа кѣре есте акѣмѣ ин
фѣворѣ, вѣне чѣеа д'инѣѣѣа ши се пѣне мѣнгѣ дѣн-
сѣлѣ. Кокочѣлѣѣ ѣа акѣмѣ гъѣнѣтеле кѣ чѣокѣлѣѣ
сѣѣ, лѣлѣ пѣне наѣнтеа еѣ ши о инѣвѣтѣ ин модѣлѣлѣ
чѣлѣ маѣ гѣланѣтѣ ши аѣекѣтѣсѣ, ка сѣ мѣнѣнѣче
д'ачѣстѣ гъѣнѣте; еа прѣѣмѣнѣте ачѣеасѣтѣ инѣвѣтѣѣе,
дарѣ пе кѣндѣ еа инѣрѣте гъѣнѣтеле, мѣмѣлѣлѣ де
кокочѣ ш'а лѣатѣ рѣснѣлѣтѣреа лѣѣ.

Кокочѣлѣѣ инчѣне сѣ факѣ кѣрте гъинѣлорѣ
ла вѣрѣста де тѣрѣѣ лѣнѣ; елѣ рѣмѣне кѣрѣлѣсанѣ кѣ
фѣлѣосѣ нѣмаѣ тѣрѣѣ аѣнѣ, де ми елѣ поате сѣ а-
жѣнѣгѣ ла о вѣрѣстѣ де зѣче аѣнѣ. Сѣнтѣ ѣнеле
спѣѣе де кокочѣ соарте маѣрѣ, ла кѣре факѣлѣ-
тѣеа рѣнѣпрѣдѣкѣѣнѣнѣнѣ инчѣне маѣ тѣрѣѣлѣ дарѣ ши
инчѣтеазѣ маѣ тѣрѣѣсѣ. Кѣндѣ кокочѣлѣѣ s'a ин-
вѣтрѣнѣнѣтѣ, трѣвѣе кѣ чѣлѣ маѣ инѣрѣ ши маѣ воѣ-
нѣкѣ дѣн кѣрте сѣ окѣнѣтѣ локѣлѣ лѣѣ.

Karakterile znei kokonș bunș pentru prș-
 silș, sîntș chere zrmștoare: trebșe șt aștș o
 talie bunș, de și poate d'o mșrime de mizlorș;
 trebșe șt șie kapșlș în șșșș, șt aștș o zștșzrș
 vie și animatș; și glasș tare și neteđș, șio-
 kșlș skșrșlș și grosș, kreasta d'o roșeazș frș-
 moasș, pelca barșei groasș și roșitș bine, ka
 și kreasta; pentșlș larșș, șrini forte, fșlii
 negrui saș roșiorș, zștrile mșskșloașe, nișioa-
 relre groașe armate de nintenș tapș ni deșetele
 avîndș zngii cenene, bine kșrligaii și skșrși;
 trebșe șt fie iste în mișkșrile șale, se kaște
 adese-orș, șt șape maș neșnetaiș pșmintșlș kș
 nișioarele șale ka șt kaște vșrmi akolo; tre-
 bșe șt aștș zșș temperamentș viș, șt fie toťđ-
 d'azna deșnșș șt se amoreașe, șt așere bine șt-
 nele șale, șt le invite a mînka și șt ingri-
 jeașkș pentru dîșșele kșmș se kșvine la zșș
 galanț amoretatș.

Sîntș niște kokoniș kare le plae chere;
 ei sîntș toťđ-d'azna žalezi ne feričirea alora
 și ne lasș în pașe ne alđi kokoniș mîngș șt-
 nele lorș. Așeșitș kokoniș kare șnarș kasa
 alora, sîntș kșrîndș bindekaii dîi pștatea lorș
 kîndș pșne ține-vă nișioarele lorș inț'zșș
 cherkș de nele. Kokonșlș ka și omșlș este kș-

pîndș korișatș din pștatea lși, kîndș șimte ni-
 Ńioarele șale în inkșoare.

Kokonșlș este zșș animalș foarte kșratș;
 elș Ńi kșrșđț toťđ-d'azna penșle și le ștrș-
 lșcheshle kș Ńiokełș ștș; elș este kokelș și am-
 bițioșș; kîndș a kiatatș, askșlț dakș Ń pșșșndo
 ține-vă și kîndș așde așșșș ne ațșlș kîndșđ,
 se șlește șt kînte maș bine și maș tare.

Kokonșlș ștșkatikș esto monogamș (are o
 femelș) ne kîndș chelș domestekitș esto poli-
 gamș (are mșite femele) inșș și elș are dîp-
 tre știnele kșrșii, zșna kare se atașeazș la
 dîșna kș cea maș mare predilekțioșne și kare
 este mîndrș a fi aleaș de dîșșlș. Darș, lș-
 kș kșrșioșș, kokonșlș are rșșlș oamenilorș,
 Ńi plae pșmaș știne kșreșere și ținere și ne
 zștrînș.

Prin o operațioșne kare se nșmente altoireș,
 a akșșș oameșitș a șașe koarne kokonșlși, adekș
 țale kreasta zșș kokonș nîntș la kșrșitș (șirșkș)
 și în așeăștș panș bagș o vșkatș de zșria
 zșnei știnei, ne zrmș așeăștș vșkatș altoitș, se
 nișente de kreastș, se impreșșș kș dîșna și ko-
 konșlș șt șare șarkș are koarne. Ealș zșș
 eșemlș kșrșioșș kș prin altoire, nștemș șt dđmș
 zșș animalș o șormș nșoș ințokmaș ka la
 plante.

Komșnikaiișni Ńtișnișe niși.

Magnetismș mîntșitopșlș vișei.

Sîntș niște indșștșii devenite foarte neșesariș
 pentru omșlș țivilizatș. Înțre așeste este și fa-
 Ńrikaiișnea așlorș de kșștș. Înț'adevșrșș, țe are
 fi devenitș omșlș modernș, maș kș șeamș dama mo-
 dernș, dakș n'areș eșista așe de kșștș ka șt'ı fakș
 nenșmeroașe vestiminte kare kompletșeșkș toaleta
 ei de la kșmașa kș orșotș, pîntș vestitșlș Malakoiș
 și ȳ? Darș dama kare pșne ne korpșlș ei zșș a-
 șemenea vestimintș, și kearș kșoitopșlș kare'ı koașe,
 ar Ńtie ka akșlș, inștrșmentșlș ștș chelș maș neșe-
 sariș, simbolșlș gloriei șale, kș așeșlș akș, zîkș
 kșșza komoditșșei viedei la atita nenșmeroașe fișșe
 zșmane; era toťđ de odatș kșșza și zșnei morșii
 timșrșii și a ștîrșpei de miș de koiși și de fete ți-
 nere, kare aș kônpřșvitș la Ńabrikaiișnea lși. Kĩłi
 în lokșrile zșde se Ńabrikșeazș așe fine (în Angliã)
 mșreã ne anș de ofitș în pîntșni mșșime de fe-

tele kare ședeãș toatș zioã în aerșlș șmpriț kș
 pîșere fișș de oșelș, kare ealș la askșșireã vîp-
 țșrșlorș așelorș; fișș-kș așeăștș pîșere fișș șșș-
 pîndș în aerș, ințrîndș în pîntșniș prin pșșșlare
 prodșe o patimș țerșitș și nebindekavîlș. Tok-
 maș în zîșere noaștre, Ńtișșna fizikș a rșsitș zș
 remediiș mîntșitopș pentru așeste nenorșite fișșe,
 kare lșkreazș în așeste Ńabrikî. Adikș komformș kș
 kvalitateã magnetșlși d'a atrașe șepș kștre dîșș. Zșș
 fizikș modernș a pronșșș kș așeste zșșiere în Ńa-
 vrișe de așe, șt șoarte ne obrãșș ka o maskș de
 șirmș de șepș magnetiatș; anoi toate paptșelele de
 șepș kare șșopș în aerș, se deșșșș ne șirma ma-
 Ńei și ne ințrș în pîntșniș. Eșperimentșlș așeăștș
 a pșșmitș, și aș-felș magnetșlș a devenitș în An-
 glicã pentru ște și miș de fișșe oameșeșitș,
 zșș adevșratș mîntșitopș alș viedei.—